



Hoogheemraadschap van
Delfland

College van Burgemeester en Wethouders
van de gemeente Den Haag
Postbus 12 600
2500 DJ Den Haag

ONS KENMERK
1219538

DELFT
25 september 2015

ONDERWERP

Het vervangen van kademuren bij de Veenkade en Toussaintkade

Geacht College,

Delfland heeft de afgelopen maanden intensief overleg gevoerd met de gemeente Den Haag over het vervangen van de kademuren bij de Veenkade en Toussaintkade. Naar aanleiding van de uitspraak van de voorzieningenrechter inzake het bezwaar tegen de kapvergunning en de discussie in de commissie Leefomgeving over de "kade voor de kade variant", heeft u ons verzocht (brief met kenmerk DSB/2015-555 van 23 september 2015) om een onderzoek van het beleid van Delfland op het gebied van het versmallen van grachten van de Veenkade en de Toussaintkade. Daarnaast heeft u om een reactie gevraagd op de second opinion die is uitgevoerd door het Ingenieursbureau Rotterdam en de reactie hierop van de heer Stive.

Boezemstelsel van Den Haag

Delfland zorgt ervoor dat het teveel aan regenwater op tijd wordt afgevoerd uit de stad. Hierdoor houden bewoners en ondernemers in de stad en omliggende polders en gemeenten het droog. Wij doen dat door met gemalen het water het gebied uit te pompen. De betreffende grachten zijn een belangrijke schakel in het Haagse watersysteem. Ze zijn onderdeel van het zogenoemde boezemstelsel. Dit boezemstelsel zorgt voor de afvoer van al het overtollige regenwater uit de omgeving naar de gemalen en vormt daarmee de hoofdader van ons gebied. Als de watergangen te smal zijn, kan het water niet meer tijdig bij onze gemalen komen en ontstaat er wateroverlast. De belangen, doelstellingen en regels rondom het watersysteem hebben wij vastgelegd in diverse beleidsdocumenten. De beleidsdocumenten die op het vervangen van de kademuur aan de Toussaintkade en Veenkade van toepassing zijn en waar later in deze brief naar wordt verwezen, zijn de Beleidsregels Dempen en graven van mei 2009 en de Visie "Toekomstbestendig Haags water! 2015-2020" van maart 2015 die gericht is op het voorkomen van wateroverlast.

Beleid Delfland

De betreffende grachten zijn aangewezen als primaire boezemwateren. Hoofdstuk 3.2.3 van de beleidsregel "Dempen en graven" verbiedt het dempen van (gedeelten van) primaire boezemwateren, tenzij dit een omlegging van wateren, een reconstructie van een regionale waterkering of de Maasdijk betreft.

Voldoende ruimte voor water: nu en in de toekomst

In een dichtbebouwde stad als Den Haag is weinig ruimte voor water. Het watersysteem is er wezenlijk krap te noemen. In het verleden hebben diverse initiatieven en ruimtelijke ontwikkelingen in en langs het boezemwater in Den Haag er toe geleid dat het boezemwatersysteem onder druk staat. De rek is uit het systeem. In de doorstroomstudie Den Haag, die samen door Delfland en Den Haag is uitgevoerd en die ten grondslag ligt aan de "Visie Toekomstbestendig Haags water!", is aangegeven dat de hoofdafvoer richting het gemaal Schoute te krap is en de beheersbaarheid van de waterpeilen onvoldoende. Dit uit zich door een groot verhang, hoge stroomsnelheden, grote peilstijgingen en ongewenste stromingsrichtingen.

Naar verwachting zullen als gevolg van klimaatveranderingen in de toekomst de frequentie en de heftigheid van regen toenemen. Daarom hebben wij de pompcapaciteit van een deel van onze gemalen in de afgelopen jaren vergroot. Ook hebben Delfland en de gemeente Den Haag in de "Visie Toekomstbestendig Haags water!" afgesproken dat er geen verslechtering van het betreffende watersysteem wordt toegestaan. Delfland en Den Haag werken zo samen aan het klimaatbestendiger en robuuster maken van het watersysteem.

Een versmalling van een gracht lijkt op het eerste gezicht een gering effect te hebben op de doorstroming, maar is wel degelijk een verslechtering van het toch al kwetsbare systeem. Het versmallen van de watergangen bij de Veenkade en Toussaintkade staat haaks op al onze inspanningen om het risico op wateroverlast te voorkomen en/of te beperken.

Bovendien is het aannemelijk dat in de toekomst andere projecten in het boezemwatersysteem van Den Haag worden uitgevoerd waarbij naar verwachting dezelfde problematiek aan de orde komt. Eventuele nieuwe versmallingen in de watergangen leiden tot een onacceptabele verdere achteruitgang in de doorstroomcapaciteit richting het gemaal Schoute met toenemende risico's voor zowel Den Haag als het achterland.

Reactie Delfland op de verklaring van de heer Stive en de second opinion van het Ingenieursbureau Rotterdam

De heer Stive heeft een verklaring opgesteld waarin twijfels worden geuit over de betrouwbaarheid van de conclusies uit de second opinion die door Ingenieursbureau Rotterdam is opgesteld. Hij stelt dat verslechtering van de waterhuishoudkundige toestand door versmalling van kades niet betrouwbaar is aangetoond en dat, indien wel wordt uitgegaan van de betrouwbaarheid van de second opinion, het knelpunt niet te hoge watersnelheden verbetert.

Delfland is van mening dat ongeacht de grootte van de effecten en het gehele boezemstelsel in beschouwing genomen, per definitie een verslechtering optreedt in de waterhuishouding als een gracht wordt versmald. Door de versmalling ontstaat een herverdeling van het water over het totale systeem omdat er wel een zelfde hoeveelheid water doorheen moet stromen. Op sommige plaatsen kan dit tot een lagere stroomsnelheid leiden omdat de afvoer in benedenstroomse richting wordt verkleind. Dit is echter geen verbetering van het systeem maar een logisch gevolg van toenemende waterstanden in bovenstroomse richting. Daardoor neemt de kans op wateroverlast in deze bovenstroomse gebieden toe. Het water zal juist onbedoeld en nog meer dan in de uitgangssituatie, de andere kant gaan opstromen.

Kortom

Delfland is van mening dat versmalling van de gracht ongewenst is. Dat wij geen verdere achteruitgang van het boezemstelsel toestaan, is in de voorgaande paragrafen uiteengezet. Daarbij benadrukken wij nogmaals de intentie die Delfland en Den Haag hebben verwoord in de Visie "Toekomstbestendig Haags water! 2015-2020" om juist te werken aan het klimaatbestendiger en robuuster maken van het watersysteem. Delfland onderschrijft daarom de hoofdconclusies die in beide rapportages van de second opinion worden getrokken. In een brief van 17 juni 2015 hebben wij dit ook aan u bevestigd en daarbij onze aandachtspunten en een nadere toelichting gegeven. In de bijlage hebben wij onze brief voor de volledigheid bijgevoegd.

Om het waterbelang nader in beeld te brengen, heeft Delfland recent een visualisatie van het boezemwatersysteem van Den Haag gemaakt waarin de effecten van werkzaamheden aan het water worden geschetst. Deze visualisatie brengen wij graag onder uw aandacht en hebben wij als bijlage toegevoegd.

Wij hopen u hiermee voldoende te hebben geïnformeerd.

Met vriendelijke groet,
Dijkgraaf en Hoogheemraden van Delfland,
de Secretaris,

de Dijkgraaf,

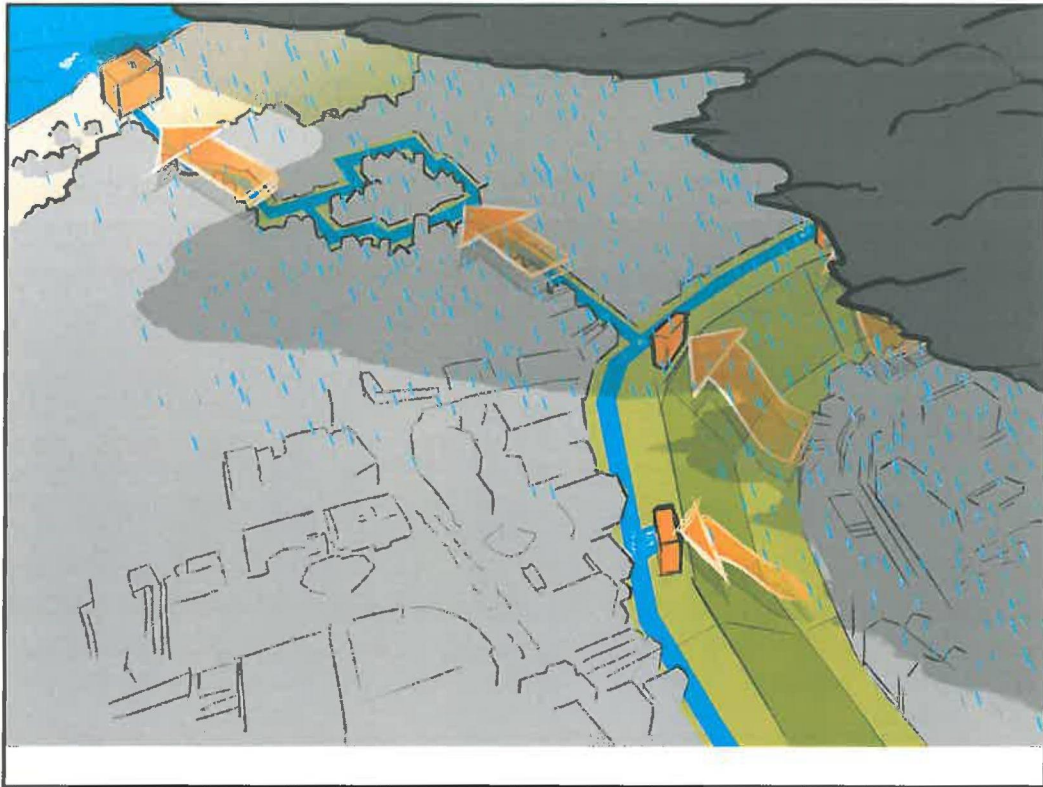
mr. drs. P.I.M. van den Wijngaart

mr. M.A.P. van Haersma Buma

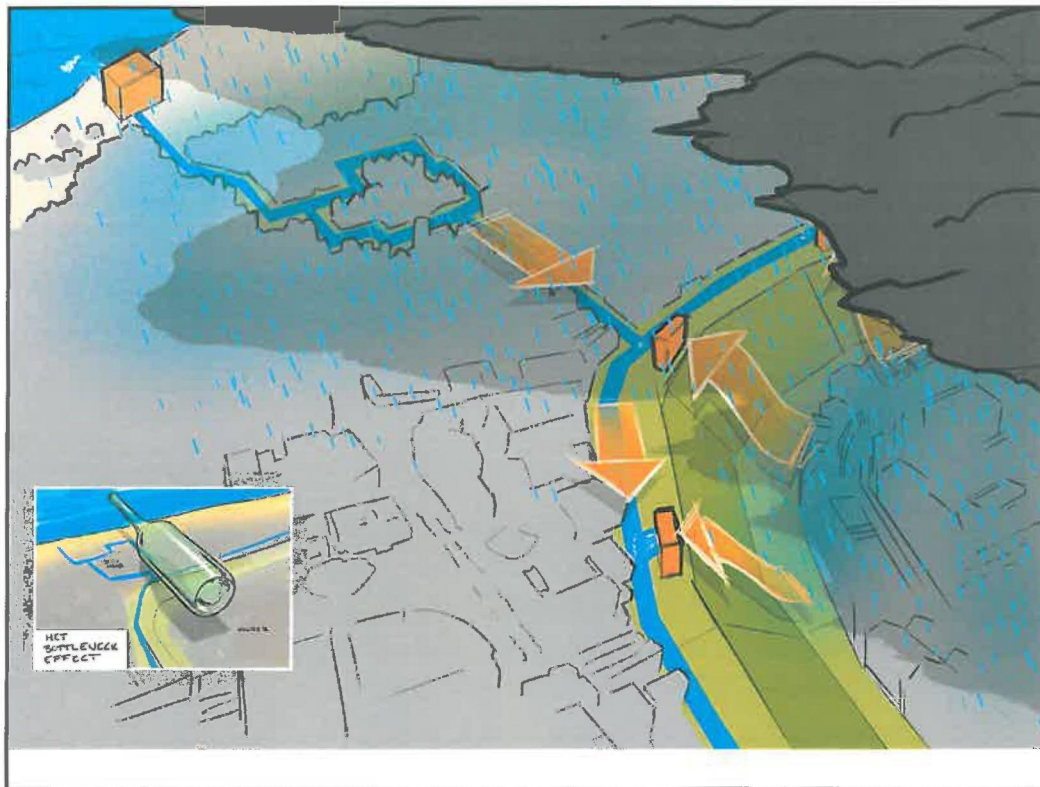
Bijlages: 2



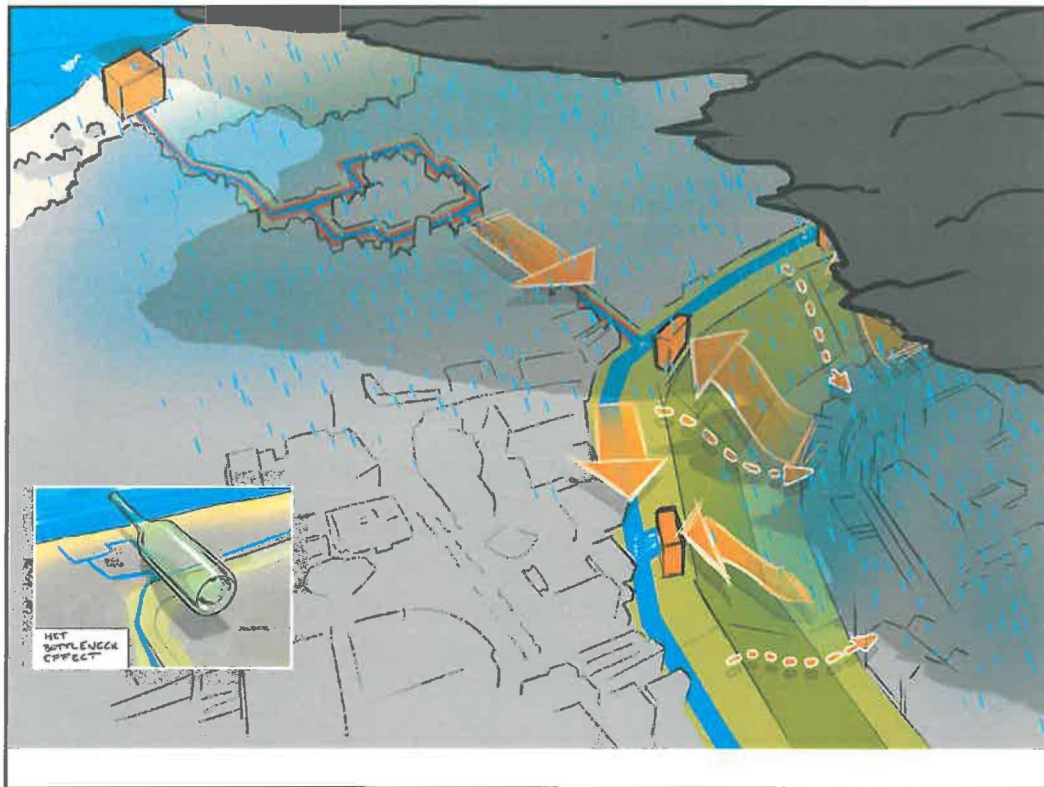
Deze schets toont het watersysteem van de Haagse grachten in de binnenstad (links), de Vliet (midden) en de dieper gelegen Haagse polders (rechts) waarin de Haagse wijken Mariahoeve, Ypenburg en Leidschenveen liggen, maar ook omliggende gemeenten als Rijswijk en Leidschendam-Voorburg.



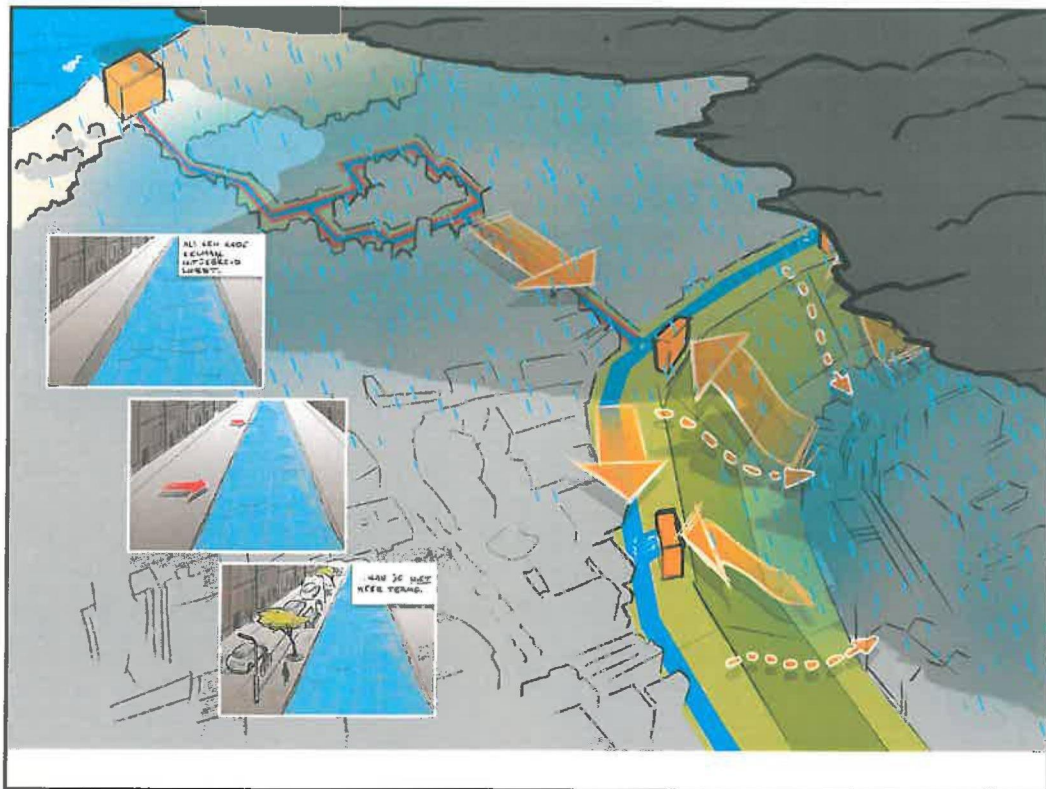
Het watersysteem in de binnenstad van Den Haag voert overtollig regenwater af uit Den Haag en de dieper gelegen wijken zoals Ypenburg, Leidschenveen en Mariahoeve (rechts). Het water wordt door Gemaal Schoute in zee gepompt.



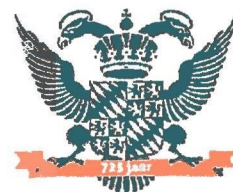
Bij hevige neerslag werkt het watersysteem in het centrum als een flessenhals: het water vanuit de lager gelegen gebieden kan niet snel genoeg naar het gemaal getransporteerd worden. Dit komt door de relatief smalle grachten in de binnenstad. Gevolg: de afvoerrichting in het centrum draait om, en het systeem begint af te voeren naar de Vliet. Daardoor wordt de Vliet (onderdeel van de zgn. 'boezem') extra belast.



Bij verdere versmalling van de grachten in de toekomst, wordt het effect van de flessenhals alleen maar groter. Het risico op wateroverlast in de polders neemt toe doordat het regenwater uit de polders niet kan worden afgevoerd of door overstroming van boezemkades. (onderbroken pijltjes de polder in). Dit kans hierop wordt groter vanwege de klimaatverandering.



Als een gracht eenmaal versmald is, draai je dat niet meer terug.



Hoogheemraadschap van
Delfland

Gemeente Den Haag
t.a.v. de heer H. Koese
Postbus 12651
2500 DP 'S-GRAVENHAGE

ONS KENMERK
1203279

DELFT
17 juni 2015

ONDERWERP

Reactie second opinion vervangen kademuur Veenkade/Toussaintkade Den Haag


Geachte heer Koese, beste Harry,

Delfland heeft de afgelopen maanden constructief met de gemeente Den Haag overleg gevoerd inzake het vervangen van de kademuur Veenkade en Toussaintkade. Wij hebben met interesse de ontwikkelingen van het onderzoek van Ingenieursbureau Rotterdam gevolgd en ondersteunen de hoofdconclusies van het onderzoek. Toch vinden wij het in het kader van zorgvuldigheid en het belang van het watersysteem gewenst om te reageren op een aantal belangrijke aandachtspunten uit de conclusies van het onderzoek. Deze aandachtspunten en nadere toelichting daarop hebben wij in de bijlage toegevoegd.

Mocht u naar aanleiding van onze reactie vragen hebben, dan zijn we graag bereid om een nadere toelichting te geven.

Met vriendelijke groeten,

het Sectorhoofd Waterbeheer


mevr. mr. A.I.L. Koolman

Bijlage:

De opmerkingen hebben betrekking op beide rapporten, te weten:

- Second opinion, 3 juni 2015 (verder te noemen 'hoofdrapport');
 - Second opinion oppervlaktewatermodellen berekening hydraulische effecten versmalling kades, 2 juni 2015 (verder te noemen 'waterrapport').
1. Delfland onderschrijft de hoofdconclusies die in beide rapporten worden getrokken, namelijk dat het in verband met klimaatverandering en in het kader van duurzaamheid niet verstandig is om een nieuwe kademuur voor de oude te plaatsen in een complex en kwetsbaar watersysteem. In de visie Toekomstbestendig Haags Water hebben Delfland en gemeente Den Haag afgesproken dat er geen verslechtering van het watersysteem wordt toegestaan. Alhoewel het effect van versmallen van grachten gering is, betreft het wel degelijk een verslechtering van het al kwetsbare systeem. Delfland wil komende jaren samen met Den Haag juist werken aan het klimaatbestendiger en robuuster maken van het watersysteem. Dat betekent dat we niet alleen inzetten op 'de basis op orde' maar ook kansen pakken door samenwerking en zoeken van slimme combinaties, en ons richten op kennisontwikkeling, onderzoek en innovatie.
 2. Op pagina 5 van het waterrapport wordt vermeld 'De berekende hydraulische situatie is dermate ... geen verbetering op leveren'. Het is onjuist dat de verslechtering van de hydraulische situatie binnen de onnauwkeurigheidsmarge van het model valt en 'evident niet naar voren komt': de verslechtering is weliswaar gering, maar wordt rekentechnisch juist wel aangetoond.
 3. Pagina 4 (punt 1) van te waterrapport onder kopje 'Hydraulische effecten...': De vermelding van een knelpunt of zelfs inundatie (voor bijvoorbeeld traject Prinsessegracht - Hoolgracht) als gevolg van een peilstijging tot NAP -0,03 m is niet correct. De Waterverordening Zuid-Holland stelt met oog op de bergings- en afvoercapaciteit aan de gemiddelde overstromingskans van 1/100 jaar voor bebouwing binnen de bebouwde kom. Het boezemland van Den Haag voldoet aan deze wettelijke inundatienorm. Deze opmerking geldt ook voor paragraaf 4.2.3 uit het hoofdrapport.
 4. In beide rapportages wordt de (ontwerp)normering ten aanzien van verhang en stroomsnelheid aangehaald. Delfland hanteert deze normering in de beleidsregels voor het waarborgen van een goede beheersbaarheid van het systeem. Op pagina 4 en 5 van het waterrapport, in paragraaf 4.2.3. en op pagina 27 van het hoofdrapport staat dat het boezemsysteem niet voldoet aan 'de normering' of de 'grenswaarden'. Het betreft hier dus geen wettelijke normering zoals deze door de provincie aan de waterschappen wordt opgelegd, maar beleidsnormen van Delfland.
 5. Op pagina 26 van het hoofdrapport (3^e alinea) wordt vermeld dat het versmallen van de gracht een nauwelijks meetbare invloed heeft en dat alleen de bergingscapaciteit elders gecompenseerd moet worden. We hebben in het voortraject juist ook nadrukkelijk de aandacht gevestigd op de doorstroomcapaciteit, die ook minimaal gecompenseerd moet worden.